

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 19 Ιανουαρίου 2019

Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A. [2.21] Ο Θηραμένης και οι πρέσβεις που ήταν μαζί του επέστρεψαν με αυτούς τους όρους ως προτεινόμενους στους Αθηναίους. Με την είσοδό τους στην πόλη τους περικύκλωνε λαός πολύς, επειδή φοβόταν μήπως είχαν επιστρέψει άπρακτοι• γιατί δεν χωρούσε πια άλλη αναβολή, καθώς ήταν πολλοί αυτοί που πέθαιναν από την πείνα. [2.22] Την επόμενη μέρα οι πρέσβεις ανακοίνωσαν με ποιους όρους οι Λακεδαιμόνιοι θα έκαναν την ειρήνη• και εξ ονόματός τους μίλησε ο Θηραμένης που υποστήριζε ότι πρέπει να αποδεχθούν τους όρους των Λακεδαιμονίων και να γκρεμίσουν τα τείχη. Μερικοί διαφώνησαν μαζί του, οι περισσότεροι όμως επιδοκίμασαν τις προτάσεις του και αποφασίστηκε να δεχτούν την ειρήνη.

Μετάφραση συντακτικής ομάδας: από το σχολικό βιβλίο με τις παράλληλες μεταφράσεις, σσ. 11-12.

B.1.

- α. Οι Σπαρτιάτες αντιπροτείνουν υπογραφή συνθήκης ειρήνης με την Αθήνα με τους ακόλουθους, ιδιαίτερα επαχθείς για εκείνη, όρους:
- ✓ κατεδάφιση των Μακρών τειχών και των τειχών του Πειραιά (που αποτελούσε πάγια απαίτηση της Σπάρτης),
  - ✓ παράδοση όλων των αθηναϊκών πολεμικών πλοίων εκτός από δώδεκα,
  - ✓ επιστροφή όλων των πολιτικών εξόριστων (ολιγαρχικών) στην Αθήνα και
  - ✓ ένταξη της πόλης στην Πελοποννησιακή Συμμαχία (αυτό ουσιαστικά σήμαινε η υποχρέωση της Αθήνας να έχει τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τη Σπάρτη και να συμμετέχει στις εκστρατείες που εκείνη θα οργανώνει).

Ο κύριος όρος της συμφωνίας, που είναι η τυπική διάλυση της Αθηναϊκής Συμμαχίας και η ένταξη της Αθήνας στην Πελοποννησιακή Συμμαχία, δίνεται με απαρέμφατο (έπεσθαι), που επέχει θέση ρήματος, καθώς η συγκεκριμένη πρόταση είναι απαρεμφατική (αποτελεί δηλαδή

κύριο όρο). Οι υπόλοιποι όροι αποδίδονται με επιρρηματικές μετοχές (*καθελόντας, παραδόντας, καθέντας*), οι οποίες μέσα σε μια πρόταση αποτελούν δευτερεύοντες σε σχέση με το ρήμα όρους. Με τον τρόπο αυτό, ο Ξενοφώντας πετυχαίνει να διαβαθμίσει τους όρους της προτεινόμενης συνθήκης διακρίνοντας το βασικό από τους δευτερεύοντες, δηλαδή από αυτούς που αποτελούν ικανή και αναγκαία προϋπόθεση για την εκπλήρωση εκείνου. Γι' αυτό και οι τελευταίοι αποδίδονται με χρονικές μετοχές αορίστου, που δηλώνουν το προτερόχρονο σε σχέση με αυτό που δηλώνουν το ρήμα (εδώ το απαρέμφατο *ἔπεσθαι*) και ο ρηματικός τύπος που εξαρτάται άμεσα από εκείνο (*νομίζοντας*).

Κάθε όρος της ειρήνης έχει διαφορετικό στόχο:

- ✓ Με το γκρέμισμα των Μακρών τειχών η Αθήνα θα γινόταν μια πόλη ανοχύρωτη. Οι Σπαρτιάτες που θεωρούσαν απειλή τα Μακρά τείχη της Αθήνας για την ασφάλεια τους μετά τα Μηδικά, τώρα ένιωθαν ασφάλεια και ανακούφιση. Εξάλλου οι Αθηναίοι καμάρωναν πάντα για τα Μακρά τείχη.
- ✓ Η παράδοση όλων των αθηναϊκών πλοίων, εκτός από δώδεκα, αφαιρούσε από την Αθήνα την κυριαρχία στη θάλασσα και το κύρος της και αναδείκνυε τη Σπάρτη πρώτη ναυτική δύναμη.
- ✓ Με την επαναφορά (ανάκληση) των πολιτικών ολιγαρχικών εξορίστων στην Αθήνα ενισχυόταν η πολιτική εκείνη παράταξη που έτρεφε φιλικά αισθήματα προς τους Σπαρτιάτες και την ολιγαρχία.
- ✓ Οι Αθηναίοι, αφού εξαναγκάζονταν να έχουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τους Σπαρτιάτες, δεν μπορούσαν να οργανώσουν συμμαχίες αντισπαρτιατικές και να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους.
- ✓ Οι Αθηναίοι ακολουθώντας τους Σπαρτιάτες στις εκστρατείες τους αναγνώριζαν τους Σπαρτιάτες ως ηγέτες και έτσι συμμορφώνονταν πλήρως στις εντολές τους. Έτσι ταπεινώνονταν και έμμεσα δέχονταν τη διάλυση της αθηναϊκής συμμαχίας.

Η υπογραφή μιας συνθήκης ειρήνης με τόσο ταπεινωτικούς όρους είχε καταστροφικές συνέπειες στην πολιτική ζωή της Αθήνας, διότι ανέλαβαν τη διακυβέρνηση της πόλης οι Τριάκοντα τύραννοι. Αυτή η ολιγαρχική-τυραννική κυβέρνηση προχώρησε σε πλήθος αυθαιρεσιών και κατήργησε το δημοκρατικό πολίτευμα.

Συγκεκριμένα, ενώ μοναδικός (διακηρυγμένος) σκοπός των Τριάκοντα και μοναδική εντολή της (εκβιασμένης έστω) ψήφου της Εκκλησίας προς αυτούς ήταν να συντάξουν τους νόμους (*«ἐφ' ᾧ τε συγγράμμαι νόμους» / «οἱ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι»*) αυτοί ανέβαλλαν συνεχώς να εκτελέσουν το έργο που είχαν αναλάβει και συγκροτούσαν τη Βουλή και τα

άλλα θεσμικά όργανα, όπως τους άρεσε («*ὡς ἐδόκει αὐτοῖς*»), με δικούς τους ανθρώπους. Ενώ, λοιπόν, είχαν διακηρύξει ότι το καθεστώς τους θα ήταν προσωρινό, ως τη δημοσίευση των νέων νόμων, διέλυσαν τα δικαστήρια των ενόρκων (Ἡλιαία...) και παραχώρησαν στη Βουλή δικαστικές εξουσίες για ποινικά (ή δήθεν ποινικά) αδικήματα. Κατάργησαν επίσης τη μυστική ψηφοφορία σε όλες τις διαδικασίες.

Ακόμη, χρησιμοποιούσαν τη φρουρά που τους είχε παραχωρήσει ο Λύσανδρος για τους δικούς τους άνομους σκοπούς. Συνελάμβαναν όλους όσους θεωρούσαν επικίνδυνους για το καθεστώς τους, τους παρέπεμπαν σε προκατασκευασμένες δίκες με κάθε είδους πλαστές και ψευδείς δίκες και τους καταδίκάζαν ακόμη και σε θάνατο. Συνήθως η προσωπική εμπάθεια αποτελούσε το κίνητρό τους. Για όλες αυτές τις πράξεις τους δεν λογοδοτούσαν σε κανέναν.

β. Την επόμενη μέρα της επιστροφής των πρέσβων από τη Σπάρτη, ο Θηραμένης ανακοίνωσε στον αθηναϊκό λαό τους όρους που έθεταν οι Σπαρτιάτες για τη σύναψη ειρήνης και πρότεινε να τους αποδεχτούν.

Η αθηναϊκή Εκκλησία του Δήμου, μετά την αγόρευση του Θηραμένη, και παρά τις αντιρρήσεις ορισμένων δημοκρατικών Αθηναίων, αποφασίζει με μεγάλη πλειοψηφία την αποδοχή των όρων της προτεινόμενης συνθήκης («*Ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῶ, πολὺ δὲ πλείονων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην*»). Έτσι η Αθήνα, μετά από πέντε ολόκληρους μήνες στενής πολιορκίας από στεριά και από θάλασσα, αναγκάζεται, υπό τον ορατό κίνδυνο μιας γενικευμένης λιμοκτονίας του πληθυσμού της, να συνθηκολογήσει και να παραδοθεί στους αντιπάλους της (τέλη Μαρτίου με αρχές Απριλίου του 404 π.Χ.).

Επίσης, τα Μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά κατεδαφίζονται με τη συνοδεία μουσικής (την «παράσταση» αυτή ασφαλώς οργανώνουν οι Λακεδαιμόνιοι και οι Αθηναίοι ολιγαρχικοί, θέλοντας με αυτό τον τρόπο να γιορτάσουν τη νίκη τους επί του μισητού αντιπάλου τους, του αθηναϊκού δήμου). Όταν γκρεμίζονταν τα τείχη των Αθηναίων, όλοι οι Έλληνες νόμιζαν ότι εκείνη τη μέρα άρχιζε η ελευθερία της Ελλάδας (*νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας*). Οι Έλληνες θα

¹ Το κλίμα των έντονων αντεγκλήσεων και των μακράς διαρκείας συζητήσεων που διεξήχθησαν ανάμεσα στις αντίπαλες πολιτικές μερίδες (ακραίους δημοκρατικούς από τη μια, μετριοπαθείς δημοκρατικούς και ολιγαρχικούς από την άλλη) σ' αυτή την πολύ κρίσιμη για την ιστορία της Αθήνας συνεδρίαση της εκκλησίας του δήμου, αποδίδεται μέσα στο κείμενο με τη χρήση ιστορικών χρόνων διαρκείας: *ἀπήγγελλον, ποιοῖντο, προηγόρει, λέγων*. Αντίθετα, η τελική απόφαση δίνεται σε χρόνο αόριστο: *ἔδοξε*.

θεωρήσουν αφελώς το γεγονός αυτό ως την απαρχή της ανεξαρτησίας των ελληνικών πόλεων από κάθε μορφής ηγεμονία. Οι προσδοκίες τους αυτές θ' αποδειχθούν γρήγορα απατηλές, αφού οι Λακεδαιμόνιοι θα επιβάλουν σε ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο μια ηγεμονία σκληρότερη και αυταρχικότερη από εκείνη της Αθήνας.

B.2. Λ, Λ, Σ, Σ, Σ

B.3.α. λιμοκτονία: τῷ λιμῶ, δικηγόρος: προηγόρει,
καλλιπέπεια: ἀντειπόντων, ναύτης: ναῦς, οἰσοφάγος: ἐπανάφερον

β. ἐφ' ᾧ = υπό τον όρο, καθίημι = φέρνω πίσω (τους εξόριστους), περιχέομαι = χύνομαι γύρω από κάποιον, οὐκ ἐγχωρεῖ μέλλειν = δε χωράει άλλη αναβολή, λιμός = πείνα, συνεπαινώ = επιδοκιμάζω

B.4.α. πόλει, μακροῖς τείχεσι, (ᾧ) ναῦ, θαλάττης, ταύτας, πολλῶ, οὔ, τινά, τοῖς λιμοῖς, φυγάδα.

β. γενήθητι, ἠγεῖσθε, πεφοβημένοι, περιέλοιεν, καταπλεῖς.

B.5.α. *Ἑλληνίδα*: ονοματικός ομοιόπρωτος επιθετικός προσδιορισμός στο πόλιν
διὰ τό πλῆθος: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο μέλλειν

ἄπρακτοι: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο ενν. υποκείμενο οὔτοι

πειθέσθαι: τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα χρή

νομίζοντες: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος

τὰ τείχη: αντικείμενο στο ρήμα κατέσκαπτον

β.

«ἐφ' ᾧ τά τε μακρὰ τείχη ... κατὰ θάλατταν»: επιρρηματική συμπερασματική απαρεμφατική πρόταση

«μὴ ἀπρακτοὶ ἦκοιεν»: ονοματική ενδοιαστική πρόταση

«ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῦντο τὴν εἰρήνην»: ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας

«ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περαιορεῖν»: ονοματική ειδική πρόταση.